

Euroopa Liidu
Nõukogu

Brüssel, 30. juuni 2022
(OR. en)

10885/22

COH 62
SOC 422

SAATEMÄRKUSED

Saatja:	Euroopa Komisjoni peasekretär, allkirjastanud Martine DEPREZ, direktor
Kättesaamise kuupäev:	30. juuni 2022
Saaja:	Nõukogu peasekretariaat
Komisjoni dok nr:	COM(2022) 324 final
Teema:	KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE Ühtekuuluvuspoliitika ajakohastamine: paindlik abi territooriumidele (FAST-CARE), et tegeleda Venemaa agressiooni tagajärgedega

Käesolevaga edastatakse delegatsioonidele dokument COM(2022) 324 final.

Lisatud: COM(2022) 324 final

Brüssel, 29.6.2022
COM(2022) 324 final

**KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA
MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE**

**Ühtekuuluvuspoliitika ajakohastamine: pindlik abi territooriumidele (FAST-CARE),
et tegeleda Venemaa agressiooni tagajärgedega**

1. Sissejuhatus

Venemaa agressioonisõda Ukraina vastu on tekitanud Euroopa Liidule ja kogu maailmale uusi ja ootamatuid väljakutseid. Ajal, mil meie ühiskond taastub veel COVID-19 pandeemiast, on Venemaa sissetung toonud kaasa sõja ja hävingu, suurendanud geopoliitilist ebastabiilsust ja häirinud maailmamajandust.

EL on Ukraina ja selle rahvaga jätkuvalt solidaarne. Alates 2014. aastast on EL ja selle liikmesriigid andnud Ukrainale üle miljardi euro humanitaar- ja varajast taastamisabi. Seda toetust on alates Venemaa sissetungist Ukrainasse suurendatud, mille tulemusena ulatub see kokku üle nelja miljardi euro ning millega toetatakse Ukraina majanduslikku, sotsiaalset ja finantsalast vastupidavust makromajandusliku finantsabi, eelarvetoetuse, hädaabi, kriisile reageerimise meetmete ja humanitaarabi vormis. EL eraldas ka Euroopa rahutagamisrahastu raames täiendavalt kaks miljardit eurot sõjalist abi. Lisaks on EL reageerinud Venemaa sissetungile kiiresti ja otsustavalt, võttes vastu sanktsioonid, millel on Venemaale ulatuslikud ja tõsised tagajärjed.

Alates 24. veebruarist on EL seisnud silmitsi Venemaa agressiooni eest põgenevate inimeste ootamatu sissevooluga. Praeguseks on liitu saabunud üle 6,2 miljoni Ukraina kodaniku. Kuigi osa neist on hakanud Ukrainasse naasma ja saabuvate inimeste vood on aeglaselt stabiliseerumas, on asjaomased arvud endiselt väga suured ja kasvavad. Sissevoolu mõju on liikmesriigiti erinev. Mõni liikmesriik ja piirkond on võtnud vastu väga suure osa saabujatest – näiteks ajutise kaitse saanud isikuid on juba kaheksas liikmesriigis rohkem kui 1 % riigi rahvastikust ning üle 3 % Poolas ja Tšehhis.

Jõupingutused, mida tehakse põgenike vastuvõtmiseks ja ühiskonda kiireks lõimimiseks nende ELis viibimise ajal, on enneolematud. Liikmesriikide tasandi algatusi on mitmekordistanud kohalikud omavalitsused ja kodanikuühiskond, kes on humanitaarabivajaduste rahuldamisel, sealhulgas peavarju, rõivaste, hügieenitarvete ja ka psühholoogilise toe pakkumisel jätkuvalt eesliinil.

EL on andnud toetust enneolematute meetmete ja rahaliste vahendite kaudu, mis on ette nähtud põgenike vajaduste rahuldamiseks¹. EL aktiveeris esimest korda ajutise kaitse direktiivi,² et anda Venemaa agressiooni eest põgenevatele inimestele viivitamatut ja kollektiivset ajutist kaitset. Ajutise kaitse staatus võimaldab juurdepääsu tervishoiule, haridusele ja tööturule ning ligikaudu pool miljonit Ukrainast pärit last saab nüüd põgenikke vastuvõtvates riikides koolis käia.

Viivitamata on kasutusele võetud ka liidu toetus Euroopa Liidu elanikkonnakaitse mehhanismi (RescEU) raames koos siseasjade fondide rahaliste vahenditega, mis on veel kättesaadavad ajavahemikust 2014–2020. Peale selle võetakse pärast rahastajate konverentsi

¹ Ukrainas toimuva sõja eest põgenevate inimeste vastuvõtmine: Euroopa ettevalmistamine vajaduste katmiseks (COM(2022) 131 final).

² Nõukogu rakendusotsus (EL) 2022/382, millega määratakse kindlaks Ukrainast lähtuva põgenike massilise sissevoolu olemasolu.

„Stand Up For Ukraine“ toimumist siseasjade fondidest kasutusele 400 miljonit eurot, mis on mõeldud hädaabina enim mõjutatud liikmesriikidele. Osa nendest vahenditest suunatakse kohalikele ja piirkondlikele omavalitsustele ning kodanikuühiskonna organisatsioonidele, et tunnustada nende olulist rolli Ukraina põgenike esmasel vastuvõtmisel.

Võttes arvesse vajadust olukord kiiresti lahendada, on vastu võetud mitu ettepanekut, et suurendada ühtekuuluvuspoliitika vahendite paindlikkust liikmesriikide toetamiseks. Euroopas pagulaste toetamiseks mõeldud ühtekuuluvusmeetmete (CARE) järjestikused paketid³ aitavad liikmesriikidel anda erakorralist toetust ja tagada juurdepääs sellistele teenustele nagu ajutine majutus, toit ja vesi ning arstiabi.

Eelkõige on CARE võimaldanud 2014.–2020. aasta ühtekuuluvusprogrammide raames Euroopa Regionaalarengu Fondi (ERF) ja Euroopa Sotsiaalfondi (ESF) paindlikku kasutamist kõnealuseid rändeprobleeme lahendavate projektide puhul, mille kulusid käsitatakse rahastamiskõlblikuna tagasiulatuvalt alates sissetungi kuupäevast, et EL saaks toetada kõiki meetmeid, mis võeti viivitamata pagulaste vajaduste rahuldamiseks.

Lisaks kehtestati kohandatud ühikuhind, et vähendada toetusesaajate ja liikmesriikide haldusastutuste halduskoormust asjaomaste probleemide lahendamisel.

Samuti pikendati komisjonile deklareeritavate kulude täieliku hüvitamise võimalust kuni 30. juunini 2022 ning suurendati oluliselt REACT-EU vahenditest tehtavaid eelmakseid, st veel 3,5 miljardit eurot ettemaksetena, et leevendada koormust liikmesriikide rahandusele.

Liikmesriigid võivad juba kasutada neid rahalisi vahendeid selleks, et töötada välja kohandatud lahendused kolmandate riikide kodanike pikaajaliseks integreerimiseks, investeerides eluasemesse, haridusse, tööhõivesse, tervishoidu, sotsiaalsesse kaasatusse ja sotsiaalhoolekandesse või muudesse sotsiaalteenustesse. Siiski on väga oluline, et liikmesriigid kohandaksid kiiresti oma programme, et tagada rahastamisvood seal, kus neid kõige rohkem vajatakse.

Hoolimata kõigist jõupingutustest kasvavad vajadused jätkuvalt. Paljud kodanikuühiskonna, kohalike ja piirkondlike omavalitsuste ning liikmesriikide sidusrühmad on pöördunud komisjoni poole ja tõstatanud konkreetseid probleeme, mis on kerkinud esile Venemaa agressiooni eest põgenevate inimeste aitamisel. Nende muresid on korranud Euroopa Parlament, samuti Euroopa Ülemkogu,⁴ kes oma 30.–31. mai erakorralisel kohtumisel kutsus komisjoni üles „esitama nende jõupingutuste toetuseks uusi algatusi mitmeaastase finantsraamistiku kontekstis“.

Komisjon võttis varasematele jõupingutustele tuginedes täna vastu täiendavad meetmed, et veelgi suurendada ühtekuuluvuspoliitika paindlikkust sõja tagajärgedega

³ Määrus (EL) 2022/562, millega muudetakse määrusi (EL) nr 1303/2013 ja (EL) nr 223/2014 (ELT L 109, 8.4.2022, lk 1).

Määrus (EL) 2022/613, millega muudetakse määrusi (EL) nr 1303/2013 ja (EL) nr 223/2014 (ELT L 115, 13.4.2022, lk 38).

⁴ Euroopa Ülemkogu 30.–31. mai 2022. aasta järeldused.

tegelemiseks ja pakkuda 3,5 miljardi euro ulatuses likviidsust. Need FAST-CARE meetmed aitavad tagada, et liikmesriikidel oleks lihtsam ja kiirem juurdepääs rahastamisele, mille abil rahuldada Ukraina sõja eest põgenevate inimeste vajadusi, ning samal ajal jätkatakse Euroopa piirkondade taastumise toetamist.

2. Täiendav paindlik abi ühtekuuluvuspoliitika raames, et tegeleda sõja tagajärgedega

Venemaa agressioonisõda Ukraina vastu on toonud kaasa enneolematu põgenike sissevoolu, hoogustanud toormehindade tõusu, sealhulgas energia ja toidu puhul, ning põhjustanud uuesti kitsaskohti tarneahelas. Nende probleemidega tegelemine lisandub enneolematule toetusele, mida anti pandeemiaga võitlemiseks ja taastumise tugevdamiseks, ning see koormab omakorda liikmesriikide rahandust. Selle tulemusel on eelarvepuudujäägi ja võla tasemed kerkinud ning jäävad lähiaastatel enamikus liikmesriikides eeldatavasti pandeemiaeelsest tasemest kõrgemale.

Sellega seoses teeb komisjon ühtekuuluvuspoliitika raames ettepaneku põhjaliku meetmepaketi kohta, mis täiendab seniseid algatusi. Painslik abi territooriumidele (FAST-CARE) täiendab CARE meetmeid⁵ ja see tugineb kahele sambale: ühelt poolt seadusandlikud ettepanekud, millega nähakse ette veel rohkem paindlikkust ühtekuuluvuspoliitika raames ja täiendavad eelmaksed, ning teiselt poolt lisaks seadusandlikele meetmetele muud täiendavad meetmed rahaliste vahendite tulemusliku kasutamise optimeerimiseks ja tekkivate vajaduste rahuldamiseks.

Kavandatud seadusandlikud meetmed hõlmavad järgmist.

- Täiendavad eelmaksed summas 3,5 miljardit eurot, mis makstakse välja 2022. ja 2023. aastal ning millega antakse kõigile liikmesriikidele kiiresti täiendavat likviidsust.
- Kuni 100 %-line kaasrahastamine prioriteetide puhul, millega edendatakse kolmandate riikide kodanike sotsiaal-majanduslikku integratsiooni 2014.–2020. aasta programmide raames. Seda kõrgemat määra saab kohaldada ka 2021.–2027. aasta programmides kuni 2024. aasta keskpaigani ja see võidakse läbi vaadata.
- Arvestades kohalike omavalitsuste ja kohalikes kogukondades tegutsevate kodanikuühiskonna organisatsioonide olulist rolli Venemaa agressiooni eest Ukrainast põgenevate inimeste vastuvõtmisel ja toetamisel, peaksid liikmesriigid tagama, et vähemalt 30 % asjakohaste prioriteetide alusel antavast toetusest eraldatakse neile asutustele ja organisatsioonidele.

⁵ Ettepanek on samuti kooskõlas komisjoni 13. aprilli 2022. aasta ettepanekuga muuta Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi 2014.–2020. aasta eelarvevahendeid, et toetada ettevõtjaid ja kehtestada konkreetsed kriisimeetmed.

- Liikmesriigid saavad deklareerida rändeprobleeme lahendavate projektide tegevuste kulusid hüvitamiseks isegi siis, kui tegevus on väljavalimise ajal juba lõpetatud või täielikult ellu viidud⁶.
- Komisjon kehtestas CARE meetmete raames uue ühikuhinna, et lihtsustada liikmesriikide ja toetusesaajate jaoks rahastamiskõlblike projektikulude arvutamist. Arvestades Venemaa agressiooni laiaulatuslikku mõju, tehakse ettepanek suurendada seda ühikuhinda 26 nädalaks 100 euronit nädalas, et rahastada ajutise kaitse saanud isikute toetamist ja nende põhivajadusi alates nende liitu saabumisest.
- Tehakse ettepanek laiendada ERFi ja ESFi vahel toimiva ristfinantseerimise võimalust Ühtekuuluvusfondile, et toetada 2014.–2020. aasta programmide raames asjaomaste probleemidega tegelevaid projekte, olenemata projektide tavapärasest rahastamiskõlblikkusest. See võimaldab kasutada Ühtekuuluvusfondist veel saadaolevaid vahendeid hädaabi ja integratsiooniga seotud eesmärkidel.
- Tehakse ettepanek meetmeteks, mis võimaldavad jätkata lõpetamata tegevuste toetamist, et tegeleda Venemaa sõjalise agressiooni muude tagajärgedega, mis avalduvad ELi vahendite rakendamisele, nagu viivituste oht, mida põhjustavad hinnatõusud (eelkõige energia ja toidu puhul) ning sisendmaterjalide nappus (eelkõige ehitussektoris).
- Samuti tehakse ettepanek muuta pagulastega seotud toetus paindlikumaks, nii et toetada saaks ka tegevusi, mis viiakse ellu väljaspool rahastust pakkuva programmi piirkonda, kuid liikmesriigis. See on vajalik, kuna Venemaa agressiooni eest põgenevad isikud võivad liikuda liikmesriigi piires ja seetõttu võib toetust vaja minna piirkondades, mida rahastamisprogramm ei hõlma.
- Programmide sujuvamaks rakendamiseks võimaldatakse täiendavat paindlikkust programmi raames ümberpaigutuste tegemiseks, ilma et selleks oleks vaja komisjoni otsust, ning suuremat paindlikkust programmi lõpetamisel kulude deklareerimisel.

Lisaks eespool nimetatud meetmetele töötab komisjon aktiivselt ka selle nimel, et vähendada kolmandate riikide kodanike sotsiaal-majanduslikku integratsiooni toetavate tegevustega seotud halduskoormust. Perioodi 2014–2020 lihtsustatud kuluvõimalustele tuginedes töötab komisjon enne aasta lõppu samuti välja lihtsad viisid, kuidas toetada tegevusi hariduse, töötute ja töötajate koolitamise ning tööga seotud nõustamisteenuste valdkonnas, mida toetatakse ESF+ist aastatel 2021–2027. Uus delegeeritud õigusakt sisaldab erisätteid kolmandate riikide kodanike kohta, et edendada nende pikaajalist integratsiooni ELis.

Lisaks nendele seadusandlikele ettepanekutele laiendab komisjon oma toetust sidusrühmadele, toetusesaajatele ja korraldusametitele ka kahe täiendava muu kui seadusandliku meetme kaudu.

Need muud kui seadusandlikud meetmed hõlmavad järgmist.

⁶ Seda paindlikkust kohaldatakse ka kalandus- ja vesiviljelussektori asjakohaste projektide suhtes Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi raames.

- Esiteks, pärast komisjoni seadusandlike ettepanekute vastuvõtmist täiendatakse kavandatud muudatusi, mis hõlbustavad projektide etapiviisilist rakendamist kahel programmitöö perioodil, ajakohastatud suunistega 2014.–2020. aasta programmide lõpetamise kohta. Sellega võimaldatakse veel rohkem paindlikkust, millest saavad kasu lõpetamata projektid, i) pikendades haldustähtaegu nende lõpetamiseks riiklikest vahenditest; ii) vähendades selliste projektide mahtu, mida võib endiselt lõpparuandesse lisada, ning iii) suurendades kulude vastavat osa, võrreldes asjaomaste programmide jaoks kavandatud kogukuludega.
- Peale selle hindab komisjon lähinädalatel nende avaliku sektori hankijate olukorda, kellele lepingute rakendamine valmistab praegu probleeme, kuna töövõtjatel on suurenenud kulude ja tarneahela kitsaskohtade tõttu majanduslikke raskusi. Komisjon kavatseb anda asjakohaselt kohandatud tehnilisi suuniseid, et eelkõige selgitada kehtiva õigusraamistiku kohaselt olemasolevaid lepingute muutmise võimalusi.

3. Kokkuvõte

EL kohandab käesoleva paketiga veelgi ühtekuuluvuspoliitikat, et aidata tegeleda Venemaa agressiooni tagajärgedega. Käesoleva teatisega kaasnevad ettepanekud on vastus Euroopa Ülemkogu üleskutsesele „esita[d]a nende jõupingutuste toetuseks uusi algatusi mitmeaastase finantsraamistiku kontekstis“. Nende eesmärk on aidata täiendava rahalise toetuse ja paindlikkusega liikmesriike ning piirkondlikke ja kohalikke omavalitsusi, kellel lasub humanitaar-, arstiabi- ja integratsioonivajaduste rahuldamisel põhiraskus.

Pakett aitab veelgi suurendada piirkondade vastupidavust. See on kooskõlas ühtekuuluvuspoliitika pikaajalise eesmärgiga vähendada erinevusi ja edendada omavahelist lähenemist ega muuda ühtekuuluvuspoliitika ülesehitust ja eesmärke 2021.–2027. aasta programmide raames, sealhulgas rohe- ja digipöörde kiirendamise üldeesmärki. Kuigi pakett sisaldab olulisi paindlikkusmeetmeid, ei kahjusta see eelarvedistsipliini ja usaldusväärse finantsjuhtimise põhimõtteid.

Tulemuslikkuse tagamiseks on oluline, et liikmesriigid ja piirkonnad kasutaksid kiiresti täiel määral võimalusi, mida need uued meetmed ja hiljuti vastu võetud algatused loovad. Nende abil on praegu kättesaadavate ühtekuuluvuspoliitika vahendite kasutamine muudetud enneolematult paindlikuks ning nendega tunnustatakse liikmesriikide ja piirkondade tohutuid jõupingutusi. Ühtekuuluvuspoliitika ja muude ELi instrumentide alusel antava toetuse ja pakutavate võimaluste tulemuslik koordineerimine on väga oluline selleks, et toetada kõiki inimesi ja ettevõtteid, keda Venemaa Ukraina-vastane agressioonisõda mõjutab.

Samuti on äärmiselt oluline, et kaasseadusandjad vaataksid kavandatud seadusandlikud meetmed ruttu läbi ja võtaksid need kiiresti vastu, et meetmeid saaks viivitamata kasutama hakata.